

CM2-27 Sofer who Made Mistakes - אומן שקלקל במקצת

Bava Basra (94a)

המוכר פירות לחברו — If one sells produce to his fellow, חטין — and the sale was for wheat, מקבל עליו רובע קטנית לסאה — [the buyer] accepts upon himself a quarter-kav of legumes per se'ah; שעורים — for barley, מקבל עליו רובע נישובת לסאה — he accepts upon himself a quarter-kav of straw per se'ah; עדשים — for lentils, מקבל עליו רובע עפרורית לסאה — he accepts upon himself a quarter-kav of soil per se'ah.

אמר רב הונא — Rav Huna said: אם בא לנפות — If [the buyer] comes to sift the grain he is purchasing,^[6] and it is found to contain more impurities than the quarter-kav he is required to accept, מנפה את כולו — he may sift all [the grain] and return all of the impurities to the seller. Although normally the buyer must accept a quarter-kav of impurities, this does not apply when the grain is found to contain more than this amount...

ואמרי לה קנסא — And some say that [the ruling] is based on a penalty, for they argue that a buyer is willing to accept any amount of impurities, as long as they were not deliberately mixed in. רובע שכיח — Therefore, where only a quarter-kav of impurities was found, since it is common for a quarter-kav of impurities to be mixed in with a se'ah of grain, there is no suspicion of impropriety, and the seller is not penalized. יותר לא שכיח — More than a quarter-kav, however, is not commonly found, ואיהו הוא דעריב — and therefore we suspect that [the seller] mixed the extra amount in deliberately. וכין דעריב — And since we suspect that he mixed the extra amount in deliberately, קנסוהו רבון בכוליה — the Rabbis penalized him and required him to accept the return of all the impurities, including the ordinarily allowable portion.

Rama (Choshen Mishpat 306:8)

הנותן מעות לחבירו לכתוב לו ספר תורה — If one gave money to his fellow to write a Sefer Torah for him — וצריך לשכור אחר שיגיה אותו — and a mistake was found in it — ונמצא בו טעות — and he needs to hire someone else to correct it, אם הם טעויות שדרך סופרים לטעות — if they are mistakes that scribes commonly make, אין הסופר חייב כלום — the scribe is not liable at all. אבל אם טעה כל כך שאין דרך לטעות — But if he made more mistakes than is normal, he is liable. — he is liable. Nevertheless, we follow the custom. — ומכל מקום אזלין בתר המנהג — Nevertheless, we follow the custom. אם מנהג המקום שכותבי ספרים מגיחים — If the custom of the place is that those who write scrolls make corrections, אף זה צריך להגיה — also this scribe needs to make the corrections. — ובסתם מקומות שאין על הסופר להגיה — And in ordinary places where the scribe is not obligated to make the corrections, אם עמד והגיה מעצמו — if he went and made the corrections on his own — חייבים הבעלים לשלם — the owner is obligated to pay.

שו"ת הרשב"א (ח"א אלף נו) - שאלת הנותן מעות לחברו לכתוב לו ספר תורה ונמצאו בו טעויות וצריך לשכור מי שיגיה אותם, אם הם טעויות שדרך הסופרים לטעות בכך אין הסופר חייב כלום, שאף על פי שהנותן מעות לכתוב לו ספר תורה על ספר תורה כשר הוא נותן וכל שהוא חסר אות אחת אינו כשר, מכל מקום טעויות הנמצאות בכתב שכיחי ואין לך סופר שידקדק בכתבתו כל כך שלא יטעה כלל, וכל כיוצא בזה מן הסתם אין דעת הבעלים להקפיד ואחולי מחליה. ומיהו אם טעה כל כך שאין דרך הסופרים לטעות, חייב לפי שזה ממעוט השגחת הסופר ומפשיעתו וכאותה שאמרו גבי טינופת שבפירות רובע שכיחא יותר מרובע לא שכיחא ואיהו הוא דעריב, וכיון דעריב קנסוה רבנן בכליה דמשלם. וכל שכן אם טעה בו כל כך שיפסל בו הספר לגמרי... ומכל מקום כל כיוצא בדברים הללו תלויין במנהג המקומות אם מנהג המקום שכותב ספרים מגיהין אותם אך [אף:] זה בשקבל סתם על דעת להגיהו קבלו. ובסתם המקומות שאין על הסופר להגיה אם עמד והגיהו מעצמו חייבין הבעלים לשלם לו שכרו אף על פי שעשה שלא מדעתם דהרי זה כיווד לתוך שדה של חברו ונטעה שלא ברשות בשדה העשויה ליטע שאומרים כמה אדם רוצה ליתן בשדה לנטעה ונותן לו.

אם יכול לתקן

פתחי חושן (יג, סקמ"א) - ונראה דהוא הדין בכל אומן שיכול לתקן הקלקול חייב לתקנו. ואם אינו יכול ואחר יכול לתקן, ישכרו אחר על חשבון האומן. ובערוך השלחן כתב שהוא הדין אם הבעלים אינו רוצה לסמוך על הגהתו ותיקונו פטור מלשלם לו שכרו.

ערוך השלחן (שו, טו) - ודוקא כשרצונו לסמוך על הגהתו, אבם אם אין רצונו לסמוך עליו ונותן למגיה אחר אינו צריך לשלם לו.

אם טעה יותר מכרגיל

ביאור הגר"א - אותם שדרך לטעות אחולי אחליה בעל הבית, אבל יותר חייב לשלם בעד כל הטעויות.

אולם המשפט - וצריך עיון דהא קיימא לן לדידן בסי' רכ"ט כלשנא דקנסא. ולכאורה לא שייך כאן קנסא דודאי לא עשה במיזד. [אבל הרשב"א כתב שהוא חייב מחמת פשיעה, ולכאורה זה שייך לקנס כמו מיזד.]

אם לא היה מהודר

בנין ציון (הובא בפתחי חושן יג, סקמ"ד) - סופר שכתב ספר תורה בשכר ונמצא בו אזכרה יתירה, וכיון שיש אוסרים לקדר אזכרות רצה בעל הבית שיכתוב לו יריעה חדשה בחנם, והסופר טוען קים לי שמותר לקלוף השם וכשר, אם קיבל הסופר שכרו הדין עמו אף שרבו האוסרים לקלוף, אבל אם הסופר התובע ובעל הבית מעכב לו שכרו יכול בעל הבית לומר קים לי כדעת הפוסקים שאסרו לקדור השם... ולא דמי למה שכתב הרשב"א שבדבר שדרך הסופרים לטעות פטור, שדרך הסופרים להזהר בכתובת השמות.

אם הקלף של הסופר

פתחי חושן (יג, סקמ"ד) - המזמין ספר או פרשיות אצל סופר שאין כאן שכירות אלא מקח, מסתבר שכל שיש אומדנא דמוכח שלא היה מתרצה לקנות ספר כזה שאינו כשר רק בדיעבד הוי כמום במקח... וכל שכן כשאין עדיין קנין רק שהזמין אצלו בכי האי גוונא ודאי שאינו חייב לקבלם.

Proofreading book and found mistakes
Touching up spots missed in painting